

UZASADNIENIE

W pozwie złożonym 22 października 2013 r. powódka J. S. z ograniczoną odpowiedzialnością w O. żądała zasądzenia od pozwanego G. D., w postępowaniu nakazowym, kwoty 850 000 zł, z ustawowymi odsetkami:

--

- od kwoty 50 000 zł od dnia 21 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 50 000 zł od dnia 21 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 50 000 zł od dnia 21 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 50000 zł od dnia 31 grudnia 2012 do dnia zapłaty,
- od kwoty 50000 zł od dnia 31 grudnia 2012 do dnia zapłaty,
- od kwoty 50000 zł od dnia 31 grudnia 2012 do dnia zapłaty,
- od kwoty 50000 zł od dnia 1 stycznia 2013 do dnia zapłaty,
- od kwoty 50000 zł od dnia 16 lipca 2013 do dnia zapłaty,
- od kwoty 50000 zł od dnia 16 lipca 2013 do dnia zapłaty,
- od kwoty 50000 zł od dnia 16 lipca 2013 do dnia zapłaty,
- od kwoty 50000 zł od dnia 2 sierpnia 2013 do dnia zapłaty,
- od kwoty 50000 zł od dnia 7 sierpnia 2013 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 50000 zł od dnia 7 sierpnia 2013 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 50000 zł od dnia 7 sierpnia 2013 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 50000 zł od dnia 7 sierpnia 2013 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 50000 zł od dnia 7 sierpnia 2013 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 50000 zł od dnia 7 sierpnia 2013 r. do dnia zapłaty

oraz kosztami procesu.

W uzasadnieniu pozwu podano, że strona powodowa jest w posiadaniu weksli wystawionych przez pozwanego, na łączną kwotę 850 000 zł, których pozwany nie wykupił. Do pozwu załączonych zostało 17 weksli własnych na kwoty po 50 000 zł każdy, podpisanych przez pozwanego (pozew k. 2-5, weksle k. 21-37).

W dniu 13 listopada 2013 r. w sprawie o sygn. akt X GNc 1338/13 wydany został przeciwko pozwanemu nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksli, sprostowany postanowieniem z 4 grudnia 2013 r. (nakaz zapłaty k. 45-46, postanowienie k. 55).

W dniu 5 grudnia 2013 r. pozwany wniósł zarzuty od powyższego nakazu zapłaty, zaskarżając go w części, tj. ponad kwotę 26 683,08 zł i wnosząc o uchylenie nakazu zapłaty ponad tę kwotę i oddalenie powództwa w tym zakresie, a także o zasądzenie od strony powodowej kosztów procesu.

Pozwany podniósł, że:

- nie istnieje zobowiązanie wynikające z wystawionych weksli, bowiem wysokość zobowiązania pozwanego wobec powoda po rozliczeniu dokonanych kompensat, sprzedaży zwrotnych i dokonanych zapłat do firmy faktorującej działalność powoda i uprawnionej z indosu weksli wynosi 26 683,08 zł,
- ani powód, ani firma faktoringowa, na którą powód indosował weksle, mimo zaspokojenia zobowiązań, na zabezpieczenia których były wystawione przez powoda weksle, ich nie zwróciła, ani ich nie zniszczyła zawiadamiając tym pozwanego,
- dokonał skutecznej spłaty zobowiązań, które wobec ich zaspokojenia wygasły, bowiem w ramach współpracy z powodem rozliczenia pomiędzy stronami były dokonywane na wniosek powoda na konto firmy faktoringowej (...) Finanse sp. z o.o. z siedzibą w W. (zarzuty od nakazu zapłaty k. 58-64).

Postanowieniem z 10 grudnia 2013 r. pozwany został zwolniony od kosztów sądowych w zakresie opłaty od zarzutów od nakazu zapłaty ponad kwotę 5000 zł (postanowienie k. 186).

Strona powodowa wniosła o utrzymanie w mocy nakazu zapłaty, zaprzeczając twierdzeniom pozwanego zawartym w zarzutach od nakazu zapłaty.

W toku procesu powodowa spółka zmieniła nazwę na (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w O..

Postanowieniem z 6 czerwca 2016 roku Sąd wezwał syndyka masy upadłości (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w O. do udziału w sprawie w charakterze strony pozwanej, wobec ogłoszenia upadłości strony (postanowienie k. 821).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 11 stycznia 2007 roku (...) Spółka z o.o. w O. Śskim zawarła z (...) Spółką z o.o. w W. umowę nr (...), w myśl której (...) zobowiązała się do nabywania od spółki (...) weksli własnych wystawionych przez wskazanych w umowie dłużników tej spółki, przez indos. (...) zobowiązywała się do dokonywania za nabywane w ten sposób weksle zapłaty na rzecz spółki (...), kwoty odpowiadającej 85% wartości sumy wekslowej, pomniejszonej o swoje wynagrodzenie, zaś pozostała część tej sumy miała być wypłacana pod warunkiem wpłynięcia na rachunek (...) kwoty równej wartości sumy wekslowej weksla (dowód: poświadczona kopia umowy k. 216-222, załączniki do umowy k. 337-342).

(...) Spółka z o.o. oraz pozwany G. D., w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, współpracowali w ten sposób, że strona powodowa dostarczała pozwanemu towar i wystawiała fakturę, za którą pozwany wystawiał weksle własne in blanco. Pozwany wystawiał weksle na powódkę z pozwu. Spółka (...) zaś, po wypełnieniu weksli, na podstawie wyżej opisanej umowy, indosowała wystawione przez pozwanego weksle na firmę faktoringową (...) (wcześniej pod nazwą (...)). (...) płacił powodowej spółce. Natomiast pozwany płacił za wystawione wcześniej weksle do faktora, przelewem, na jego rachunki bankowe. Przelewy te były opisane „weksel następny w kolejności spłaty”. W okresie od 2010 r. część weksli była również wystawiona z przeznaczeniem na likwidację powstałego zadłużenia z tytułu wcześniej niespłaconego weksla. Głównym celem tych operacji gospodarczych było odroczenie terminu płatności za zakupiony przez pozwanego towar (dowód: zeznania świadków B. C. i M. W. na rozprawie 21.05.2014 r. k. 646).

W początkowym okresie, tj. od 2007 r. do 2009 r., pozwany wykupywał weksle w określonym terminie. W 2009 r. zdarzyły się 4 przypadki, kiedy weksle w terminie ich wykupu były spłacone przez powoda, po czym w późniejszym czasie wykupił je pozwany wystawiając na ten cel kolejne nowe weksle. Natomiast od 2010 r. i 2011 r. takich transakcji było więcej. Jednak wszystkie weksle zostały uregulowane.

Pierwszy raz problem niewykupienia weksli przez pozwanego powstał w 2012 r. # było to 10 weksli po 50 000 zł. Natomiast w 2013 r. weksli nie wykupionych przez pozwanego było 8 sztuk po 50 000 zł oraz dziewięć weksel, z którego pozostała część należności w wysokości 39 711,75 zł. Łącznie zobowiązanie pozwanego na dzień 23 października 2013 r. wobec strony powodowej, z tytułu wystawionych weksli, wynosiło 939 711,75 zł, z czego 850 000 zł

wynika z weksli załączonych do pozwu. Należność ta obejmuje rozliczenia tylko z tych weksli, które strona powodowa wykorzystwała do rozliczenia faktur, nie obejmuje zaś weksli, którymi rozliczane były inne weksle wystawione przez pozwanego (dowód: dokumentacja finansowa stron k. 74-184, 223-227, 229-307, 627-634 oraz załączona do akt w osobnych segregatorach; zeznania świadków B. C. i M. W. na rozprawie 21.05.2014 r. k. 646; opinia biegłej z zakresu księgowości A. W. k. 537-549, opinia uzupełniająca biegłej A. W. k. 604-606, ustne wyjaśnienia biegłej A. W. na rozprawie 13.02.2015 r. k. 620-621 [transkrypcja k. 797-808], druga opinia uzupełniająca biegłej A. W. k. 668-689, opinia biegłej z zakresu księgowości M. K. k. 892-932).

Doliczając do tych należności kwotę 21 564,19 zł z tytułu niezapłaconych faktur oraz uwzględniając dodatkowo wpłatę przez pozwanego kwoty 4122,95 zł, zaliczoną przez (...) na weksel oznaczony numerem (...), suma niezapłaconych przez pozwanego należności wynosi 957 152,99 zł (dowód: opinia biegłej z zakresu księgowości M. K. k. 892-932).

W dniach 15, 16 i 23 grudnia 2009 r. strona powodowa przekazała na rachunek bankowy pozwanego odpowiednio kwoty 100 000 zł, 100 000 zł i 50 000 zł, opisując je jako „przelew środków”. Kwoty te nie mają pokrycia w rozliczeniach księgowych stron, nie wynikają także z wystawionych faktur, not księgowych ani dokumentu umowy (bezsporne; opinia biegłej z zakresu księgowości A. W. k. 537-549, opinia uzupełniająca biegłej A. W. k. 604-606, druga opinia uzupełniająca biegłej A. W. k. 668-689, opinia biegłej z zakresu księgowości M. K. k. 892-932).

Niewykupione weksle, które były indosowane przez spółkę (...) na rzecz (...), zostały przez ww. faktora indosowane zwrotnie na spółkę (...) (bezsporne).

Postanowieniem z 15 stycznia 2016 r. (sygn. akt V GU 166/15) Sąd Rejonowy w K. (...) ogłosił upadłość (...) Spółki z o.o. w O. (dowód: kopia postanowienia k. 812a).

Sąd odmówił mocy dowodowej zeznaniom świadka I. D. w zakresie jej twierdzeń, jakoby wystawiane przez pozwanego weksle nie miały pokrywać należności określonych fakturami wystawianymi przez spółkę (...), lecz miały jedynie stanowić środek finansowania tej spółki przez spółkę (...). Świadek posiadającą wiedzę miała uzyskać od pozwanego, który jednak ma interes procesowy w przedstawianiu okoliczności sprawy w sposób korzystny dla siebie, ale niekoniecznie obiektywny. Ponadto, na gruncie zwykłego doświadczenia życiowego stwierdzić należałoby, że opisywane przez świadka działania pozwanego, polegające na wystawianiu kolejnych, w znacznych ilościach, weksli in blanco, pokrywających nieistniejące należności, po to tylko, aby powodowa spółka mogła uzyskiwać środki z umowy faktoringu, nie jawią się jako racjonalne i zabezpieczające jakikolwiek sposób interes pozwanego jako przedsiębiorcy. Nikt przy zdrowych zmysłach, w działalności gospodarczej, nie wystawia dziesiątków weksli in blanco nie związanych z żadnymi konkretnymi zobowiązaniami wobec remitenta, a w niniejszej sprawie # za wyjątkiem kwoty 250 000 zł, przekazanej pozwanemu w dniach 15, 16 i 23 grudnia 2009 r. # można było jednoznacznie wskazać podstawę faktyczną i prawną owych zobowiązań, na podstawie złożonej przez strony dokumentacji księgowej.

Sąd zważył, co następuje:

Strona powodowa w niniejszej sprawie wystąpiła przeciwko pozwanemu z roszczeniem wywiedzionym z weksli załączonych do pozwu.

Zobowiązanie wekslowe jest co do zasady zobowiązaniem abstrakcyjnym, oderwanym od przyczyny prawnej jego powstania. Za zapłatę weksła własnego odpowiada m.in. wystawca (art. 9 w zw. z art. 103 ustawy z dnia 28.04.1936 r. Prawo wekslowe, Dz. U. z 1936 r. Nr 37, poz. 282, z późn. zm. – zwanej dalej „prawem wekslowym”). Każdy posiadacz weksła, po wykazaniu nieprzerwanego ciągu indosów, może dochodzić przeciwko dłużnikowi wekslowemu zapłaty sumy wekslowej, zgodnie z regułami określonymi w art. 38–54 prawa wekslowego.

Zasada abstrakcyjności zobowiązania wekslowego doznaje jednak istotnego przełamania w sytuacji, gdy weksel nie został puszczony w obieg, lecz remitent dochodzi należności z weksła przeciwko wystawcy weksła własnego.

Zgodnie bowiem z art. 17 prawa wekslowego, osoby, przeciw którym dochodzi się praw z weksła, nie mogą wobec posiadacza zasłaniać się zarzutami opartymi na swych stosunkach osobistych z wystawcą lub z posiadaczami poprzednimi, chyba że posiadacz, nabywając weksel, działał świadomie na szkodę dłużnika.

W odniesieniu zaś do weksła in blanco, zastosowanie znajduje art. 10 prawa wekslowego, który stanowi, iż w przypadku, jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa

Powyższe przepisy, jakkolwiek czynią swoisty wyłom w zasadzie abstrakcyjności zobowiązania wekslowego, to jednak nie zmieniają samej podstawy tej odpowiedzialności, jaką jest wystawienie weksła. Dlatego też, w procesie o należność wynikającą z weksła, na powódzie ciąży jedynie ciężar wykazania posiadania prawidłowo wypełnionego weksła, obejmującego zobowiązanie pozwanego o treści zgodnej z treścią żądania pozwu. Natomiast ciężar wykazania wypełnienia weksła in blanco niezgodnie z deklaracją wekslową spoczywa na stronie pozwanej – służy jej tu bowiem stosowny zarzut w procesie.

W rozpoznanej sprawie powód przedstawił prawidłowo wypełnione (ważne) weksle, obejmujące zobowiązania pozwanego wystawcy do zapłaty kwot objętych żądaniem pozwu. Powód wypełnił zatem spoczywający na nim ciężar wykazania istnienia zobowiązania wekslowego strony pozwanej. Z uwagi zaś na opisany wyżej charakter zobowiązania wekslowego, w procesach opartych na niezakwestionowanym co do ważności weksłu, następuje przerwienie ciężaru dowodu w zakresie wykazania podstaw do wypełnienia weksła in blanco, na stronę pozwaną. To strona pozwana powinna wykazać dowodami, że powód wypełnił weksel in blanco niezgodnie z deklaracją wekslową. Powód bowiem podstawę swojego żądania wykazał ważnym wekslem, na którym żądanie to zostało oparte.

Strona pozwana w niniejszej sprawie podnosiła przede wszystkim zarzut braku waluty, rozumiejąc przez to brak zobowiązania pozwanego wobec powoda z tytułu stosunku podstawowego, który mógłby być podstawą wypełnienia weksli in blanco oraz ich przedstawienia do zapłaty.

Jednakże stan faktyczny ustalony przez Sąd na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, świadczy o czymś przeciwnym – że po stronie pozwanego istniały nierozliczone wobec strony powodowej należności wynikające ze wzajemnych rozliczeń w związku ze współpracą gospodarczą pozwanego z JP Granit, na kwotę przynajmniej 707 152,99 zł. Zatem weksle załączone do pozwu miały w zdecydowanej większości pokrycie w zobowiązaniach pozwanego wynikających z nierozliczonych transakcji handlowych pomiędzy nim a spółką (...).

Na tę okoliczność przeprowadzony został dowód z opinii dwóch biegłych z zakresu księgowości, które różnią się między sobą jedynie uwzględnieniem w opinii biegłej M. K. zaliczenia kwoty 4122,95 zł przez (...) na jeden z nabytych od JP Granit weksli # oznaczony numerem (...). W pozostałych aspektach rozliczenia stron opinie te są zgodne.

Dowodowi z opinii biegłej A. W. strona pozwana przeciwstawiła dokument prywatnej opinii (...), z którego wynika, że „w rozliczeniach stron poza opinią pozostaje nie rozliczona kwota 498 010,34 zł wpłacona na konto bankowe J.P. GRANIT przez (...) S.C. Biegła nie badała rozliczeń (...) a (...) S.C. w roku 2007” (por. załącznik do pisma pełnomocnika pozwanego k. 763-771). Jednakże po złożeniu tego dokumentu przeprowadzony został dowód z opinii innego biegłego z zakresu księgowości, m.in. w celu wyjaśnienia zarzutów stawianych opinii biegłej A. W.. W ramach owego kolejnego dowodu, biegła M. K. potwierdziła jednak zasadniczo opinię biegłej A. W., nie przychyłając się do uwag zawartych w pismach procesowych strony pozwanej. W opinii tej wyszczególnione zostały wszystkie, przedstawione przez strony procesu, dokumenty księgowe i rozliczeniowe. Rozliczenia firmy (...) s.c. nie zostały jednak uwzględnione, albowiem – jak wyjaśniła biegła # jest to inny podmiot gospodarczy, a poza tym biegła dysponowała niepełną dokumentacją księgową tej spółki cywilnej.

Zarzut strony pozwanej, dotyczący nieuwzględnienia w opiniach biegłych, że część należności, na jakie wypełnione zostały przedstawione przez stronę powodową weksle, uległa przedawnieniu i nie może obecnie stanowić podstawy żądania zapłaty, jest nieuzasadniony.

Strona pozwana powołuje się na 2-letni okres przedawnienia roszczeń z tytułu sprzedaży dokonanej w zakresie działalności przedsiębiorstwa, podczas gdy podstawą roszczeń strony powodowej są zobowiązania wekslowe, których okres przedawnienia wynosi trzy lata od dnia płatności weksla (art. 70 w zw. z art. 103 prawa wekslowego). Termin ten w odniesieniu do żadnego z przedstawionych weksli nie upłynął do chwili wytoczenia powództwa, potem zaś bieg przedawnienia uległ przerwaniu (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.).

Inaczej jednak potraktować należy przyjętą w obu opiniach biegłych do rozliczenia kwotę 250 000 zł, na którą złożyły się przelewy bankowe dokonane na rzecz pozwanego w dniach 15, 16 i 23 grudnia 2009 r., co do których nieustalony został ostatecznie tytuł prawny ich dokonania. Skoro bowiem brak jest dokumentów księgowych stanowiących podstawę do owych wpłat, przyjęć należy, że podstawa tych wpłat nie była objęta współpracą gospodarczą stron. Tymczasem niewątpliwie złożone przez stronę powodową weksle przyjmowane były w rozliczeniach handlowych między stronami, nie zaś dowolnych należności pozwanego. Nawet zatem jeśli przyjęć, że należność zapłacona przez stronę powodową pozwanemu w grudniu 2009 r. powinna zostać zwrócona z uwagi na brak tytułu zapłaty, to podstawą żądania zwrotu tej kwoty nie może być wystawiony przez pozwanego weksel. W niniejszej zaś sprawie wszystkie roszczenia strony powodowej oparte były na wekslach i do takiego tylko rodzaju roszczeń należało ograniczyć zakres badania podstaw dochodzonych należności, wynikających ze stosunku podstawowego pomiędzy stronami. Skoro zatem brak jest podstaw do objęcia kwoty 250 000 zł – co do której nie wykazano wyraźnej podstawy jej uiszczenia na rzecz pozwanego # roszczeniem wynikającym z przedstawionych przez stronę powodową weksli, kwota ta musiała zostać odjęta od sumy zobowiązań pozwanego stanowiących podstawę wypełnienia wystawionych przez niego weksli in blanco.

Suma owych zobowiązań, ustalona na podstawie dowodu z opinii biegłej z zakresu księgowości M. K. (k. 892-932) wynosiła 957 152,99 zł. Po odjęciu kwoty 250 000 zł, suma zobowiązań pozwanego wynosi 707 152,99 zł. Częściowo zatem powództwo podlegało oddaleniu jako nieuzasadnione.

Uwzględniając jednak okoliczność zaskarżenia nakazu zapłaty jedynie ponad kwotę 26 683,08 zł, uchylając nakaz w zaskarżonej części należało uwzględnić zobowiązanie pozwanego objęte prawomocną częścią nakazu zapłaty. Dlatego też kwota 707 152,99 zł została pomniejszona o 26 683,08 zł, w rezultacie stanowiąc kwotę 680 469,91 zł, zasądzoną w punkcie 2 wyroku.

Odsetki za opóźnienie w zapłacie poszczególnych kwot składających się na należność główną zasądzone zostały na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c., biorąc pod uwagę terminy zapłaty określone w poszczególnych wekslach.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c., rozdzielając je stosunkowo między stronami. Suma poniesionych kosztów procesu wyniosła 54 401,15 zł, z czego 29 965,12 zł po stronie powodowej i 24 436,03 zł po stronie pozwanej. Na koszty poniesione przez stronę powodową złożyły się: opłata od pozwu 10 625 zł, opłata za czynności adwokackie 14 400 zł (liczona według podwójnej stawki minimalnej), opłata skarbową od pełnomocnictwa 17 zł oraz zaliczki na wydatki w toku postępowania 4923,12 zł. Na koszty poniesione przez stronę pozwaną złożyły się: opłata od zarzutów od nakazu zapłaty 5000 zł, opłata za czynności adwokackie 14 400 zł (liczona według podwójnej stawki minimalnej), opłata skarbową od pełnomocnictwa 17 zł oraz zaliczki na wydatki w toku postępowania 5019,03 zł.

Strona powodowa wygrała proces w 83%, zatem powinna ponieść 17% z sumy kosztów procesu, tj. 9248,20 zł. Ponieważ poniosła koszty w wysokości 29 965,12 zł, zatem różnicę należało zasądzić od pozwanego.

Suma nieuiszczonych kosztów procesu wyniosła 624,43 zł i jest to wynagrodzenie biegłej przyznane jej i wypłacone tymczasowo z funduszy Skarbu Państwa. Na podstawie art. 113 ust. 1 i 2 u.o k.s. w zw. z art. 100 k.p.c. należało kwotę tę rozdzielić stosunkowo pomiędzy strony, w proporcji do wyniku sprawy.

ZARZĄDZENIE

doręczyć odpis wyroku z uzasadnieniem pełnomocnikom stron